

PŘÍRODOU HORNÍHO VSACKA

MINIPRŮVODCE PO PŘÍRODNÍM DĚDICTVÍ

S OTEVŘENÝMA OČIMA MŮŽETE NAJÍT I TY NEJVĚTŠÍ KLENOTY HNED VEDLE CESTY.

V průvodcích i turistických propagačních materiálech se často dočtete, kolik vzácných a zajímavých rostlin a zvířat můžete na Horním Vsacku vidět. Nikdo Vám ale už neřekne, kde a kdy je můžete vidět.

V krajině je mnoho míst, kde člověk často prochází a netuší, že jenom kousek od něho jsou ty největší cennosti. Věříme, že až uvidíte pestrost přírodního dědictví ve skutečnosti, že Vás nadchne a že pochopíte, že může být dost důvodů, proč ho chránit.

Pokud totiž místní i návštěvníci nebudou mít pocit, že je dobré něco chránit a rozvíjet, bude dál ochrana přírody chránit „svou“ přírodu proti všem. A v tom případě žádný státní úřad dlouhodobě existenci tohoto přírodního dědictví nezajistí.

Tento miniprůvodce Vám chce ukázat to, co v jiných průvodcích nenajdete.

Na příkladu několika zajímavých míst Vám představíme to, co je pro přírodu a krajinu Horního Vsacka typické, ale zároveň vzácné a zajímavé.

NEJEDNÁ SE O PRŮVODCE PO REZERVACÍCH

Ani rezervacím se nevyhýbáme, ale většina cenností se nachází v normálně obhospodařované krajině.

PO TURISTICKÝCH TRASÁCH

Místa jsou vybrána tak, abyste k nim mohli jít po značených turistických trasách. Uprostřed průvodce je orientační mapa, ale doporučujeme použít také podrobnější turistickou mapu.

JAK CO VYPADÁ

V průvodci jsou fotky nebo i popisy toho, co Vám chceme ukázat. Nemusíte s sebou tahat atlas ptáků, rostlin...

KDY TAM JÍT

Dozvíte se, v kterou roční nebo i denní dobu je nejlepší přijít, abyste něco zajímavého viděli.

1. CO OVCE NEŽEROU

ENKLÁVA RADOŠOV, ZDĚCHOV

Jalovcové pastviny vytvářely typický obraz valašské krajiny. Díky způsobu hospodaření byly velice rozšířené, dnes pomalu ubývají. Jednou z těch větších je pastvina na Radošově.

Jalovce se na rozsáhlých pastvinách vyskytují i ve stovkách kusů. Největší jalovec na Horním Vsacku má přes 8 metrů.

Pastva působí úplně jinak než sečení. Zvířata se při pastvě vyhýbají pichlavým a aromatickým rostlinám, proto tu rostou úplně jiné květiny než na louce.

Prstnatec bezový je zajímavý tím, že má květy ve dvou barevných variantách – žluté a červené.

VHODNÉ OBDOBÍ

Jalovce uvidíte po celý rok, prstnatce bezové kvetou jako jedny z prvních orchidejí už od konce dubna do května. Ťuhýk přilétá na konci dubna a už v září mizí za moře do Afriky.

JAK SE SEM DOSTANETE

Ze Zděchova se vydejte po modré značce směrem na Pulčínské skály. Na rozcestí „Radošov, sedlo“ odbočte po zelené směrem na Vsetín a po 250 metrech od rozcestí pastviny začínají. Po zelené značce budete procházet přímo nad nimi.

Ťuhýk obecný potřebuje ke svému životu keře na obhospodávaných pastvinách nebo loukách. Rychle ubývá tam, kde jsou keře staré a rozlámané a kde se přestalo hospodařit. Nejčastěji ťuhýka uvidíte, jak sedí na vyvýšeném místě a vyhlíží kořist.

2. MOTÝLÍ LOUKY

ÚDOLÍ LOSOVÝ, HUSLENKY

Teplomilné louky v údolí Losový s rozptýlenými křovinami, sady i jednotlivými stromy poskytují prostor pro život mnoha vzácných rostlin i zvířat. Jsou velice zajímavé i krajinářsky.

Vstavač osmahlý je hodně vzácný. Na Horním Vsacku roste jen málo rostlin pouze ve 4 údolích.

Saranče vrzavá je na první pohled nenápadná, hnědá. Až při vzletnutí vyniknou její sytě červená křídla, která při letu také vydávají typický chřestivý zvuk.

Velmi vzácným motýlem Horního Vsacka je kriticky ohrožený modrásek černoskvrný. Pro svůj vývoj potřebuje mateřídoušku a mravence. Po vylíhnutí housenka žere mateřídoušku, později si ji mravenci dobrovolně přenesou do mraveniště, kde se živí jejich kuklami.

VHODNÉ OBDOBÍ

Celé léto je tu něco k vidění. Vstavač osmahlý kvete v červnu a červenci, modráska uvidíte v červenci a saranči uslyšíte vrzat od července do září, někdy i do října.

JAK SE SEM DOSTANETE

Z Huslenek od kostela běžte po červené značce ve směru na Vsacký Cáb. Z údolí Bečvy budete stoupat strmě do kopce smrkovým lesem a až vyjdete po 200 metrech na hřeben, bude údolí Losový vpravo pod vámi. Můžete jít dál směrem k rozcestí u Sivků a z různých míst se dívat na louky, sady a remízky v Losovém.

3. KUDY CHODÍ RYS

PŘÍRODNÍ REZERVACE MAKÝTA, HUSLENKY

Jedlobukové lesy pod vrcholem Makýta jsou podobné původním lesům Javornického hřebene. Brzy na jaře tu kvetou koberce různobarevných květů, které musí využít světla před tím než se buky olistí.

Rys patří mezi stálé obyvatele lesa na Makýtě. Je velice ostražitý a aktivní hlavně za soumraku a v noci. Šance, že se s ním potkáte, je tedy minimální. Ale při troše štěstí a pozornosti můžete v zimě na sněhu vidět alespoň jeho stopy. Stopy rysa vypadají jako stopy kočky, jsou ale nejméně dvakrát tak velké.

JAKO MONAKO

Makýta je největší rezervací Zlínského kraje. Je velká téměř jako stát Monako.

V rezervaci Makýta rostou sněžanky na poměrně velké ploše.

Střevlík hrbolatý je vzácný lesní brouk, kterého chrání i Evropská unie. V Čechách už vyhynul, na Moravě je ještě poměrně rozšířený a v CHKO Beskydy má celkem dost lokalit. Střevlík hrbolatý má rád vlhko, nejčastěji ho najdete u pramenišť nebo na březích potoků. Umí lovit i pod vodou.

VHODNÉ OBDOBÍ

Nejvíce barevné jsou lesy brzy z jara, sněžanky se objeví, hned jak sleze sníh. Střevlíka můžete vidět od jara do podzimu, rysa neuvidíte celý rok, i když tu celý rok je.

JAK SE SEM DOSTANETE

Rezervaci Makýta najdete na hřebenu Javorníků pod stejnojmenným vrcholem a červená hřebenová stezka je z velké části její horní hranicí. Máte několik možností, jak se sem z hornovsackého údolí dostat, doporučujeme zelenou značku z Huslenek údolím Uherská, která kouskem rezervace prochází.

4. ÚDOLÍ ORCHIDEJÍ

ÚDOLÍ DINOTICE, HELENKOV

Květnaté louky jsou v létě plné různých květů a barev. Jsou závislé na pravidelném hospodaření, které však nesmí být intenzivní.

Vstavač mužský je nejhojnější orchidejí Valašska. Tolik vstavačů mužských, kolik jich kvete na Horním Vsacku, už nenajdete v žádné jiné oblasti v celé ČR.

NAŠE ORCHIDEJE

Vstavače, prstnatce a další druhy vstavačovitých rostlin jsou přímými příbuznými tropických orchidejí. Pokud se podíváte zblízka, uvidíte, že naše orchideje mají květy stejně zajímavé, jen mnohem menší. V Dinotici kromě vstavače mužského můžete vidět ještě několik orchidejí, např. hlavinku horskou.

VHODNÉ OBDOBÍ

Louky kvetou od května po celé léto, vstavač mužský uvidíte v červnu, chřástala uslyšíte od půlky května do začátku července.

Chřástal polní patří k nejohroženějším ptákům Evropy. Pravidelně ho nikdy neuvidíte, zato slyšet je hodně daleko. Pták, velký asi jako kos, žije skrytě ve vysoké trávě a při vyrušení velice rychle běhá. Nejčastěji se ozývá v podvečer a v noci, ale občas i celý den. Jeho hlas se obvykle přepisuje jako „rérrp, rérrp“ (berte to prosím s rezervou). Je to drsný hlas, asi jako byste hrubým hřebenem přejížděli o krabíčku zápalek, ale mnohem hlasitější. Tento zvuk je vždy dvakrát rychle za sebou, pak chvíli ticho a pořád dokola. Takto „zpívat“ chřástal klidně vydrží několik hodin.

JAK SE SEM DOSTANETE

Zelená značka vede z centra Helenkova celým dinotickým údolím. Louky s orchidejemi uvidíte různě v celém údolí podél cesty i na svazích.

5. ŠAFRÁNOVÉ HORY

*HŘEBEN JAVORNÍKŮ U HOTELU PORTÁŠ,
NOVÝ HROZENKOV*

Horské louky na hřebeni Javorníků byly kdysi mnohem rozsáhlejší. Původně to také nebyly vůbec louky, ale pastviny, vzniklé odlesněním a valašskou pastvou ovcí a koz.

Šafrán karpatský kvete brzy z jara, ještě když taje sníh. Lokalita na sjezdovce blízko hotelu Portáš je jednou z posledních na Moravě.

Jasoň dymnivkový patří k nejvzácnějším motýlům Beskyd. V Čechách už nežije vůbec, na Moravě jen na několika místech. Nedaleko Portáše je jediné místo jeho výskytu v CHKO Beskydy.

Chrpa javornická je nejvzácnější květinou Javorníků. Na moravské straně zůstává už jen jediné místo, kde tato květina ještě roste.

VHODNÉ OBDOBÍ

Šafrán kvete v březnu nebo v dubnu, podle toho, kdy taje sníh. Jasoň létá jen v krátkém období, na konci května a počátkem června.

JAK SE SEM DOSTANETE

Po modré značce z Nového Hrozenkova údolím Vranča na hřeben Javorníků přímo k hotelu Portáš. Délka trasy je asi 7 km.

6. DRAČÍ JEZERO

JEZERO V JEZERNÉM, VELKÉ KARLOVICE

Větší vodní plochy nejsou na Valašsku běžné. Jezero ve Velkých Karlovicích je zajímavé i romantické.

JEZERO NEBO RYBNÍK?

Jezero je jen název. Opravdové přírodní jezero to není, jde o zajímavě vytvořený rybník.

Sesuv kdysi z větší části zahradil údolí potoka, lidé ho později doplnili a tak vznikla hráz.

V Jezeře žije rak, ale není to náš původní rak říční. Jde o křížence raka říčního a raka bahenního, který je původem z Polska a u nás byl vysazovaný od konce 19. století.

Kuňka žlutobřichá obývá osluněné kaluže, zatopené koleje nebo příkopy lesních cest. Vodám ve stínu se vyhýbá. Můžete ji vidět v lesích v okolí Jezera, ale i jinde je na Horním Vsacku docela hojná.

POVĚST O DRAKOVÍ

Karel Jaromír Erben napsal pohádku o drakovi v Karlovském jezeře. Najdete ji v knížce Národní pohádky.

VHODNÉ OBDOBÍ

Kuňku v kalužích najdete v květnu a červnu. Raky uvidíte od jara do podzimu, jsou to ale noční zvířata.

JAK SE SEM DOSTANETE

Z Velkých Karlovic od křižovatky na Rožnov pod Radhoštěm jděte po zelené značce (vede po silnici) asi 2 km. Potom se na rozcestí v Jezerném napojíte na žlutou, která vás po 1,5 km dovede přímo k Jezeru.

KARPATSKÉ PŘÍRODNÍ DĚDICTVÍ

V tomto miniprůvodci jsme Vám chtěli představit především ty druhy a stanoviště, které považujeme za karpatské přírodní dědictví.

PROČ KARPATSKÉ?

O karpatském dědictví mluvíme proto, že Vsetínské vrchy i Javorníky jsou součástí velkého evropského pohoří Karpaty. Příroda i kultura této oblasti má hodně společného a je v mnohém odlišná od ostatních částí Evropy. Zachování a rozvoj karpatského dědictví je myšlenkou mezinárodní Karpatské úmluvy, ke které se připojila i Česká republika.

A PROČ DĚDICTVÍ?

Na přírodu a krajinu je možné pohlížet různě. Můžeme je vnímat také jako naše společné dědictví. Dědictví je něco, co jsme získali po předcích, k čemu můžeme mít úctu. Není to nic statického, na co se nemůžeme ani sáhnout. Naopak je možné jej rozvíjet, ale při tomto rozvoji je zároveň na co navazovat. Tak se toto dědictví nestane skanzenem a přesto bude stále odlišné a zajímavé.

Tento malý průvodce byl vydán jako součást projektu „Zachování karpatského přírodního dědictví v Beskydech“, který realizuje ČSOP Salamandr.

Informace o projektu najdete na internetových stránkách www.valasskakrajina.cz.

Vydal ČSOP Salamandr (www.salamandr.info).
Vydáno ve spolupráci se Správou CHKO Beskydy, spolufinancováno
Zlínským krajem a Sdružením Valašsko – Horní Vsacko.

Text: Vojtěch Bajer

Spolupráce: Marie Popelářová, Jiří Lehký

Fotografie: M. Popelářová, F. Jaskula, M. Škrott, P. Podzemný,
P. Štefanovie, R. Jirsák (www.jirsaphoto.cz), P. Kutílková,
Š. Kalousová, P. Konupka, B. Krupová
Rožnov pod Radhoštěm, 2010

Zpracování mapy: Petr Wolf

Grafika: sumec+ryšková (www.sumecryskova.com).

Tisk: PROprint, Český Těšín.

Náklad: 5 000 výtisků.

*Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci
Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu
prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.*

